

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα «δομημένα ομόλογα» και οι ανομολόγητοι στόχοι της σκανδαλολογίας

Τελικά, ποιος είναι ο ένοχος που κρύβεται πίσω από τη συνεχιζόμενη ληστεία των ασφαλιστικών ταμείων; Οι ανίδεες διοικήσεις τους, όπως ισχυρίζεται η κυβέρνηση; Το σκανδαλώδες κυβερνητικό σχέδιο των «δομημένων ομολόγων», όπως ισχυρίζεται το ΠΑΣΟΚ; Και, τέλος, ποια είναι η λύση; Η επιστροφή στα κλασικά ομόλογα που προτείνει η ΓΣΕΕ ή το νέο θεσμικό πλαίσιο ελέγχου της λειτουργίας των ασφαλιστικών ταμείων που δρομολογεί η κυβέρνηση με νέο σχέδιο νόμου;

Όλες αυτές οι αναλύσεις και προτάσεις με τις οποίες βομβαρδίζονται καθημερινά οι εργαζόμενοι επιχειρούν να συσκοτίσουν τον ουσιαστικό ένοχο και να εμφανίσουν ορισμένες δευτερεύουσες συνέπειες του προβλήματος σαν τις πραγματικές αιτίες του. Αυτόν το στόχο υπηρετούν οι δηλώσεις του εκπροσώπου Τύπου του ΠΑΣΟΚ Π. Ευθυμίου ότι τάχα «τα δομημένα ομόλογα από άποψη ρίσκου είναι πιο επικίνδυνα απ' τις μετοχές». Στην ίδια κατεύθυνση εντάσσονται οι προτάσεις του υπουργού Οικονομίας προς τις διοικήσεις των ταμείων για τη νομική διεκδίκηση αποζημιώσεων στην περίπτωση των δομημένων ομολόγων.

Αντίστοιχα ψευδοδιλήμματα καλλιεργούν τα στελέχη του ΣΥΝ. Σε πρόσφατο άρθρο του στην «Αυγή», ο Γ. Δραγασάκης καλεί τις διοικήσεις των ταμείων να υπερβούν το δίλημμα «μέσα ή έξω απ' την αγορά» και να δημιουργήσουν μία αγορά «ειδικού σκοπού» που να υπηρετεί τις ανάγκες τους. Αναπαράγει απόψεις στελεχών της Τράπεζας της Ελλάδος για την «ανάγκη συγκεντρωτικής αξιοποίησης των πόρων όλων των ταμείων» και κατηγορεί την κυβέρνηση της ΝΔ ότι «ενίσχυσε την ενочοποίηση των μετοχών» με τον καταλογισμό ευθυνών στο ΠΑΣΟΚ για την απώλεια του λαϊκού εισοδήματος στο χρηματιστήριο.

Την άλλη όψη του ίδιου νομίσματος αποτελεί η κριτική του Π. Λαφαζάνη, που περιορίζει το πρόβλημα στην «εικονική κερδοσκοπική οικονομία, η οποία κυριαρχεί πάνω στην πραγματική οικονομία». Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Π. Λαφαζάνη, το πρόβλημα είναι το «καζίνο καπιταλισμός» και ο δικομματισμός που τον στηρίζει.

Ο πραγματικός ένοχος

Όσοι τόνοι μελανιού και αν ξεδευτούν απ' τους αστούς αναλυτές δεν μπορούν να κρύψουν ότι ο πραγματικός ένοχος δεν είναι άλλος απ' τον ίδιο τον καπιταλισμό και τον παρασιτικό χαρακτήρα του που δυνάμειν στο ιμπεριαλιστικό του στάδιο. Οι ανάγκες και τα προβλήματα διευρυμένης αναπαραγωγής του κεφαλαίου είναι αυτές που καθορίζουν ιστορικά τις εκάστοτε κυβερνητικές επιλογές στο ασφαλιστικό σύστημα.

Ετσι ήδη απ' τη δεκαετία του '50 τα αποθεματικά των ασφαλιστικών ταμείων χρησιμοποιούνται απ' το κράτος για την κρατική χρηματοδότηση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων, δηλαδή σαν ατμομηχανή της καπιταλιστικής ανάπτυξης, σε βάρος των αναγκών των ασφαλισμένων. Την περίοδο εκείνη με την ενεργοποίηση του αναγκαστικού νόμου 1611/1950 τα αποθεματικά των ταμείων κατατίθονταν υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος και τοκίζονταν απ' την αρμόδια Νομισματική Επιτροπή με ένα επιτόκιο αρκετά χαμηλότερο του πληθωρισμού και του επιτοκίου τραπεζικών καταθέσεων.

Στη δεκαετία του '90 αρχίζει να υλοποιείται και στην Ελλάδα η στροφή προς το κεφαλαιοποιητικό - ανταποδοτικό σύστημα και τα ταμεία αρχίζουν να επενδύουν ένα μέρος των αποθεματικών τους σε χρεόγραφα, δηλαδή μετοχές, ομόλογα κλπ. Η στροφή αυτή δεν αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία. Συντελείται τόσο στα κράτη - μέλη της ΕΕ όσο και νωρίτερα στις ΗΠΑ με διπλό στόχο: απ' ενός τη μεταφορά ασφαλιστικών βαρών απ' την εργοδοσία και το κράτος στις πλάτες του εργαζόμενου και απ' ετέρου την επιτάχυνση της συγκέντρωσης του κεφαλαίου με την τόνωση της κεφαλαιαγοράς, του χρηματιστηρίου, της κερδοφορίας των μονοπωλιακών τραπεζικών ομίλων. Η στροφή αυτή υλοποιείται τόσο απ' την κυβέρνηση της ΝΔ (Ν. 2042/92), όσο και απ' την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (Ν. 2676/99) που αύξησε το όριο επενδύσεων σε μετοχές από το 20% σε 23%.

Καθορίζεται διεθνώς απ' την αυξανόμενη δύναμη του χρηματιστικού κεφαλαίου, δηλαδή της συγχώνευσης του μονοπωλιακού βιομηχανικού και τραπεζικού κεφαλαίου. Ο αυξημένος ρόλος των τραπεζών στη συγκέντρωση του κεφαλαίου και στο σχηματισμό μονοπωλιακών ομίλων εξηγείται ιστορικά, δεν αποτελεί μαγική εικόνα. Εδράζεται στη δυνατότητα του πιστωτικού κεφαλαίου να δανείζει όχι μόνο το δικό του κεφάλαιο, αλλά και τις καταθέσεις που συγκεντρώνει, δηλαδή ξένα κεφάλαια. Ταυτόχρονα, μπορεί να κερδοσκοπεί ασύστολα με τις προβλέψεις μελλοντικής ανόδου της τιμής των μετοχών στο χρηματιστήριο, δηλαδή με το ρόλο του ως πλασματικού χρηματικού κεφαλαίου. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της πραγματικής και όχι εικονικής καπιταλιστικής οικονομίας δεν υπάρχει, ούτε μπορεί να υπάρξει ασφάλεια για την απόδοση των μετοχών. Η αδυναμία ύπαρξης διαχειριστικού συστήματος που να διασφαλίζει την απόδοση των χρεογράφων έχει εξηγηθεί ήδη από τον Μαρξ, ο οποίος είχε την ευκαιρία να μελετήσει την κολοσσιαία υποτίμηση των κρατικών χρεογράφων και των μετοχών κατά την κρίση του 1847.

Ο Μαρξ επισημαίνει:

«Το επιτόκιο φτάνει το μεγαλύτερο ύψος του κατά τη διάρκεια των κρίσεων, οσοδήποτε κι αν κοστίζει, πρέπει να δανειστούν για να μπορούν να πληρώσουν. Επειδή στην άνοδο του τόκου αντιστοιχεί μία πτώση των τιμών των χρεογράφων, αποτελεί μία πολύ καλή ευκαιρία για τους ανθρώπους με διαθέσιμο χρηματικό κεφάλαιο για να βάλουν στο χέρι, σε εξουτελιστικές τιμές, τέτοια τοκοφόρα χρεόγραφα».

Η διεξοδος για τους εργαζόμενους

Η ληστεία, λοιπόν, των ασφαλιστικών ταμείων δεν ξεκίνησε με τα «νέα προϊόντα υψηλού ρίσκου», τα δομημένα ομόλογα που πράγματι χρησιμοποίησε η σημερινή κυβέρνηση για να μειώσει το κόστος δανεισμού της, σε βάρος των ασφαλισμένων εργαζομένων.

Οι πραγματικοί ληστές, οι μεγάλες τράπεζες, το αστικό κράτος, οι ιδιώτες επενδυτές και οι διάφοροι χρηματιστές - μεσάζοντες, θα κερδοσκοπούν με τον έναν ή τον άλλον τόπο, όσο διατηρείται το πλαίσιο που προαναφέραμε. Οι απώλειες των ασφαλιστικών ταμείων απ' την αγοραπωλησία απλών ομολόγων του Δημοσίου την περίοδο 2002-2003, που παρουσίασε ο πρωθυπουργός στη Βουλή, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Όπως επίσης και οι σημαντικές απώλειες απ' τις ζημιές που υπέστησαν οι μετοχές των ταμείων την περίοδο 1999-2002.

Οι μεσάζοντες, οι προμηθευτές, οι επιτήδευοι κερδοσκόποι δεν αποτελούν την αιτία, αλλά μία απ' τις δευτερεύουσες συνέπειες του προβλήματος, όπως αντίστοιχα τα διάφορα καρτέλ της ελληνικής αγοράς (όμιλο καυσίμων, γάλακτος κλπ.) δεν είναι δημιουργήματα κάποιων κουμπάρων κάποιου υπουργού, αλλά της πορείας συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου. Γι' αυτό και δρουν σ' όλα τα κράτη - μέλη της ΕΕ, με όλες τις κυβερνήσεις. Γι' αυτό και δεν μπορούν να διαλυθούν παρά μόνο προσωρινά, παρά τις υποκριτικές εκστρατείες διαφάνειας και τα εκάστοτε πρόστιμα των επιτροπών ανταγωνισμού. Το νέο θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση των επενδύσεων των ασφαλιστικών ταμείων, στο οποίο συγκλίνουν ουσιαστικά η κυβέρνηση με το ΠΑΣΟΚ και τον ΣΥΝ, όχι μόνο δεν αποτελεί λύση, αλλά αντίθετα οδηγεί στην πιο αποτελεσματική ληστεία - «αξιοποίηση» των αποθεματικών των ταμείων απ' το μεγάλο κεφάλαιο. Και τα αποθεματικά αυτά, παρά τις απώλειές τους, παραμένουν σημαντικά, ξεπερνούν τα 31 δισ. ευρώ (σύμφωνα με την κυβέρνηση).

Παράλληλα, η ψευδείς γραφή αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και ΠΑΣΟΚ σχετικά με το ποιος ήταν ο ικανότερος ληστής, βοηθά και τους δύο βασικούς πόλους του δικομματισμού να συγκαλύπτουν τη στρατηγική τους σύμπλευση στους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής (αναδιάρθρωσεις, εργασιακές σχέσεις κλπ.). Φυσικά, η ανάδειξη σκανδάλων δεν αφορά μόνο τη δικομματική αντιπαράθεση. Αποτελεί επίσης μέσο πίεσης και διαπραγμάτευσης ιμπεριαλιστικών δυνάμεων και μονοπωλιακών ομίλων, προς κάθε αστική κυβέρνηση (π.χ. η πρόταση της «JP Morgan» για επαναγορά του ομολόγου της και η αξιοποίησή της στην πολιτική αντιπαράθεση).

Θα πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι η διασφάλιση υψηλών αποθεματικών από μόνη της δεν ισοδυναμεί με μία πολιτική ικανοποίησης των ασφαλιστικών αναγκών των εργαζομένων. Στο πλαίσιο του κεφαλοποιητικού - ανταποδοτικού ασφαλιστικού συστήματος, που αποδέχονται στην πράξη όλες οι πολιτικές δυνάμεις του ευρωμονόδρομου, δεν μπορούν να ικανοποιηθούν οι ανάγκες ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων. Το ΚΚΕ αναδεικνύει τους κινδύνους για τους εργαζόμενους απ' τον παρασιτικό χαρακτήρα του ιμπεριαλισμού, ο οποίος επιτρέπει να καρπώνεται σε λίγη ώρα ένας χρηματιστής τούς κόπους μιας ζωής χιλιάδων εργαζομένων.

Η ολοκληρωμένη πρόταση για αποκλειστικά δημόσια καθολική ασφάλιση, που προβάλλει αγωνιστικά το ΚΚΕ, στέκεται στον αντίποδα αυτής της κατεύθυνσης. Βάζει άμεσα φραγμό στη ληστεία των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων και απαιτεί να επιστραφούν στα ταμεία οι πολύμορφες απώλειες των προηγούμενων δεκαετιών. Απαντά στο σύνολο των προβλημάτων σχετικά με τα όρια και το ύψος της συνταξιοδότησης, την υγειονομική περιθάλψη, τις ασφαλιστικές εισφορές. Ανοίγει το δρόμο της αποφασιστικής σύγκρουσης με την εξουσία του μονοπωλιακού κεφαλαίου. Βοηθά το λαό να βγει στο προσκήνιο και να προσπαθήσει να πάρει την τύχη του στα χέρια του.

Του
Μάκη ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ*

* Ο Μάκης Παπαδόπουλος είναι υπεύθυνος του Τμήματος Οικονομίας της ΚΕ του ΚΚΕ

